HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מעלים היו. הערים שכר לגויים שרוצחים שוכרים מהם את בתי הדירה: **חוזר לשררה שהיה בה.** אם היה נשיא או ראש בית אב[1] חוזר לגדולתו כשישוב לעירו במיתת כה"ג: **גמ' מחלוקת בשש.** ערי מקלט: **לכם.** לרוצחים נאמר והיו לכם הערים למקלט: **ושב אל משפחתו.** בעבד עברי כתיב כשיוצא חפשי בשש או ביובל: **למה שהחזיקו אבותיו.** לשררה: **אל אחוזת אבותיו לאבותיו.** סיפא דמילתיה דרבי מאיר היא ומביא ראיה לדבריו מסוף המקרא שחזר לגדולתו שנאמר ואל אחוזת אבותיו אל כל חזקת אבותיו: **וכן בגולה.** כמחלוקת בעבד עברי כך מחלוקת ברוצח שגלה וחזר במיתת הכהן ומהכא יליף דכשהוא אומר כאן ישוב קרא יתירא דמצי למכתב ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ולשתוק: **לרבות את הרוצח.** דמופנה לדון הימנו גזירה שוה נאמר כאן ישוב ונאמר ברוצח ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו כדמפרש ואזיל מאי וכן בגולה ומסקנא גמר שיבה שיבה מהתם:

הדרן עלך אלו הן הגולין

אלו הן הלוקין. אלו לאו דוקא דתנא ושייר לוקין טובא אלא תנא חייבי כריתות לאשמועינן דיש מלקות בחייבי כריתות ותנא אלמנה וגרושה לאשמועינן (א) אלמנה וגרושה חייב עליה משום שתי שמות וכו' ותנא טבל ומעשר ראשון אלא נטלה תרומתו דלא מפרש לאו דידהו בהדיה וכן הקדש שלא נפדה ואיידי דתנא הקדש תנא מעשר שני (ד) בהדיה דתרוייהו מלקות דידהו משום מחוסרי פדייה וכן בראובן יש דבר חדש: (ה) **נתינה.** מן הנבעונים היא ומלקות משום לא תתחתן בם (דברים ז): **אלמנה וגרושה.** שנתאלמנה מאיש אחד ונתגרשה מאיש אחר חייב עליה שתי מלקות משום שתי שמות משום שתי אזהרות ששתיהן מפורשות במקרא ואזהרה אתרוייהו קיימא: **גרושה וחלוצה.** גרושה והיא חלוצה אינו חייב עליה אלא משום גרושה שהחלוצה אינה כתובה אלא מרבויא מייתינן לה דתניא בקדושין (דף עח.) גרושה (ו) אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה: **טמא שאכל את הקודש.** אזהרתו מפרש בגמרא (ז): **נוחר.** כתיב ביה (שמות כט) ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא. ואזהרת פגול נמי מהכא מדכתיב כי קדש הוא כלומר מפני שהוא קודש שנפסל למדנו מכאן כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו והכי אמרינן לקמן ואזהרת טמא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ויקרא ז): **והשוחט.** קדשים בחוץ או המעלה קדשים בחוץ. אזהרת מעלה השמר לך פן תעלה וגו' (דברים יב) אזהרת שוחט ילפינן בזבחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו.) איכא דיליף מלא יזבחו עוד וגו' [ויקרא יז] ואיכא דיליף לה מגזירה שוה דהבאה הבאה שוחט ממעלה: **האוכל ביום הכפורים.** ויליף אזהרתיה בפרק בתרא דיומא (דף פא.): **המפטם את השמן.** העושה שמן בדוגמת שמן המשחה. ואזהרתיה ובמתכונתו לא תעשו כמוהו (שמות ל) וכן בקטורת ובמתכונתה לא תעשו לכם (שם): **והסך בשמן המשחה.** מאותו שעשה משה במדבר דכתיב על בשר אדם לא יסך (שם): **אכל טבל.** אזהרתיה מולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו [ויקרא כב] בעתידין לתרום הכתוב מדבר והכי מפרש לה בסנהדרין באלו הן הנשרפין (דף פג.): **ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו.** אף הוא טבל: **ומעשר שני שלא נפדה.** והוא אוכלו חוץ לירושלים וכתיב לא תוכל לאכול בשעריך וגו' (דברים יב): **הקדש שלא נפדה.** אזהרתו אינו מפורשת כל כך ונראה בעיני דמהכא אתא דתניא (סנהדרין שם) הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה ואמרי' [1] מאי טעמיה דרבי אתיא חטא חטא מתרומה ורבנן מיעט רחמנא ומתו בו ולא במעילה ממיתה הוא דמעטיה וגזירה שוה דבקיימא קיימא וילפינן אזהרה דמעילה מאזהרה דתרומה דכתיב בה וכל זר לא יאכל קדש ורוב הלכות מעילה היא למדה [2] מתרומה בתורת כהנים [3] בגזירה שוה זו: **באוכל נמלה גרסינן שהוא חייב.** משום שרץ השורץ על האדם: **גמ' חייבי כריתות קאני.** כל חייבי כריתות שאין בהן מיתת ב"ד הוזכרו במשנתנו לענין מלקות ואחד מכל חייבי מיתות בית דין לא הוזכר בה ללקות אם התרו בו למלקות:

ישנו

[1] מעלים היו שכר לוים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלים להן שכר וחוזר לשררה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [2] לא היה חוזר לשררה שהיה בה: **גמ'** אמר רב כהנא מחלוקת בשש דמר סבר [1] לכם לקליטה ומר סבר לכם לכל צרכיכם אבל בארבעים ושתים דברי הכל היו מעלין להם שכר א"ל רבא הא ודאי (א) [2] לכם לכל צרכיכם משמע אלא אמר רבא [3] מחלוקת בארבעים ושתים דמר סבר [2] ועליהם תתנו כי הנך לקליטה ומר סבר ועליהם תתנו כי הנך מה הנך לכל צרכיכם אף הני נמי לכל צרכיכם אבל בשש [4] דברי הכל לא היו מעלים להן שכר: חוזר לשררה שהיה בה כו': תנו רבנן [3] ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב למשפחתו הוא שב [ה] ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו דברי ר"י ר"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיקו אבותיו אל אחוזת אבותיו כאבותיו וכן בגולה [א] כשהוא אומר ישוב לרבות את הרוצח מאי וכן בגולה כדתניא [4] ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו לארץ אחוזתו הוא שב ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו דברי רבי יהודה ר"מ אומר אף הוא שב למה שהחזיקו אבותיו גמר שיבה שיבה מהתם:

הדרן עלך אלו הן הגולין

ואלו [ב] הן הלוקין [1] הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה [2] אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט [3] ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר [ג] אלמנה וגרושה חייבין עליה משום (ד) שני שמות גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחת בלבד: [4] הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש טמא ואוכל חלב ודם ונותר ופגול וטמא והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני [5] והקדש שלא נפדו כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב רבי שמעון אומר כל שהוא וחכמים אומרים [6] כזית אמר להן רבי שמעון [7] אי אתם מודים לי [8] באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו [9] מפני שהיא כברייתה אמר להן אף [10] חטה אחת כברייתה: **גמ'** חייבי כריתות קא תני חייבי מיתות ב"ד לא קתני מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין ישנו

מסורת הש"ס

(א) [ביצה כח: סוכה מ. מגילה ז: ב"ק קג.], (ב) כתובות לא:, (ג) קדושין עח., (ד) [עי' תוס' זבחים מה. ד"ה דומיא], (ה) [בסדר המשנה אין], (ו) [עי' תוס' חולין לו. בסוף ד"ה מ"ט דרבנן וכו' מה שהגיחו בתימה], (ז) [בס"ת: דין], (ח) [ויקרא כא], (ט) [לקמן יד:], (י) [שם פד.], (כ) [בס"ת: מעילה הן למדין], (ל) [ויקרא דבולא דחומש פרשה יא], (מ) רש"ל משום דחלוצה מגרושה,

תורה אור השלם

1. וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט:

במדבר לה יב

2. וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֹס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:

במדבר לה ו

3. וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:

ויקרא כה מא

4. כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:

במדבר לה כח

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לכם לכל צרכיכם. נ"ב ע"ל דף ט ע"ל דדרשינן ליה למעטוי דוקא לכם ולא לגריס: (ב) במשנה משום שתי שמות וכו' והאוכל חלב: (ג) רש"י ד"ה אלו וכו' לאשמועי' דאלמנה וגרושה: (ד) שם בא"ד מעשר שני בהדיה: (ה) ד"ה נתינים מן הנבעונים הן ומלקות: (ו) תוס' ד"ה גרושה וכו' דחלוצה מייתי לה מוי"ר ואשה גרושה משמע דבא לפרש דבחלוצה לחודא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כשהוא אומר ל"ל שנאמר:

מוסף רש"י

ואלו הן הלוקין. אם המרו בהן (כתובות לא:). אלמנה וגרושה. בא על אלמנה שהיא גרושה, חייבין עליה משום שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה (קדושין עח.).

עין משפט נר מצוה

פב א מיי' פ"ח מהל' רוצח הלכה י:
פג ב מיי' שם פ"ז הל"ד:
פד ג ד מיי' שם פ"ח הל"י:
פה [ה] מיי' פ"ג מהל' עבדים דין ח:
א ו מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הלכה ג [מן סי' ג עד סי' ז] ופ"ל מהל' איסורי ביאה הל"ז:
ב ז מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הל"ד [מי' קנ קנג] ופי"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה ב ג:
ג ח מיי' פי"ט מהלכות סנהדרין הל"ד [מי' קמ] ופט"ו מהל' מ"ב הל"ב:
ד ט מיי' פי"ז מהלכות איסורי ביאה הל' ט:
ה י מיי' שם הלכה ז:
ו כ הכל ממיי' פי"ט מהל' סנהדרין:
ז ל מיי' פ"י מהלכות מתנות עניים הל' יט והלכה כד:
ח מ נ מיי' שם פ"ב הל' כא סמג לאוין קנב:

רבינו חננאל

מעלות (ב) היו שכר ללוים מפני ששוכנין בהן: חוזר לשררה שהיה בה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר לא היה חוזר לשררה: אחד הרוצח שגלה ואחד הנמכר לעבד עברי כשחוזרין אין חוזרין לשררה שהיו בה דברי רבי יהודה:

הדרן עלך
אלו הן הגולין

ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו כו'. דייקינן מדקתני חייבי כריתות במתניתין וחייבי מיתות לא קתני ש"מ מתניתין ר' עקיבא היא דתני ר' עקיבא חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות ב"ד אינן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין ב"ד של מטה מוחלין להן: ותניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות ב"ד ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי ר' ישמעאל שנא' והפלא ה' הפלאה זו היא מלקות וכתיב אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת:

ב) כ"ה הגיר' בירושלמי וכ"ל בגר"י וח"ש היו הערים כו':